

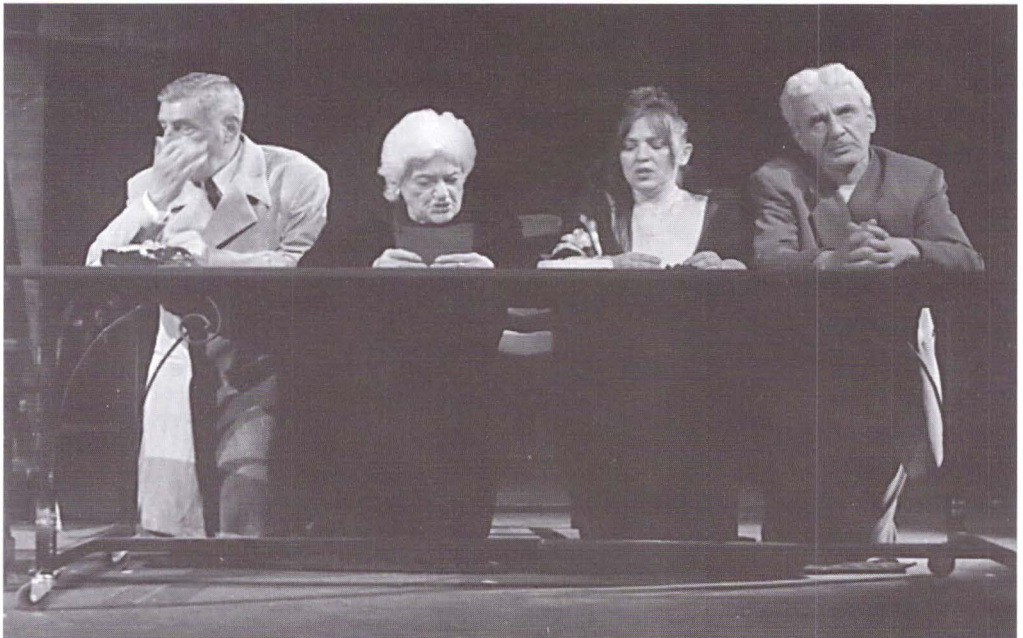
SPECTACOLE

Doina MODOLA

„Cimitirul păsărilor”

Intelectual de formație solidă (licențiat în filosofie, litere, științe politice și economice), Antonio Gala (n. în 1936) face parte, în linia unor Antonio Buero Vallejo și Alfonso Sastre, din pleiada de scriitori care au dat strălucire literaturii spaniole după al doilea război mondial. Poet, prozator, eseist, publicist, scenarist, libretist de operă și musical, s-a afirmat încă de tânăr în dramaturgie. N-avea nici treizeci de ani când, în 1963, a fost distins cu Premiul național „Calderon de la Barca” pentru piesa *Câmpurile verzi ale Edenului*.

În 1972, Premiul național de literatură onora *Bunele zile pierdute*, consfințindu-l ca dramaturg reputat, devotat unui realism substanțial, viguros și metaforic, în care infrastructura e în permanență potențată de simboluri revelatoare, iar umanitatea pieselor suspendată între vitalitate și fantasmă. Dramă de familie, amintindu-i deopotrivă pe Albee, Pinter și pe... François Mauriac, *Cimitirul păsărilor* (1982) – piesă tradusă în multe limbi – este ultima dintr-o trilogie a Libertății (temă fundamentală la Gala), după *Pedra*

MITICĂ POPESCU, OLGA TUDORACHE, ADRIANA ȘCHIOPU și DAN CONDURACHE

Regalada (1980) și *Bătrâna domnișoară din Paradis* (1982). Sub evenimentele intime ale dramei, scriitorul a figurat, după propriile mărturisiri, un conflict al puterii cu valențe politice: lovitură de stat care a dus la abolirea dictaturii franchiste. Planul secund, fără a avea câtuși de puțin transparența sau vehemența dramei politice, conferă disponibilități parabolice desfășurării situațiilor dramatice, infuzându-le o tensiune semnificativă și o profunzime ce se cer puse în act, în montare. Piesa se petrece în mediul apăsător al unei nobilimi declasate, dominată obsesiv de prezența nevăzută a unui patriarh tiran, nemilos și capricios, pândit calic de epigonii săi, crescuți strâmb și chircit sub povara unei personalități abuzive.

Drama se derulează, aristotelian, într-o singură noapte, aceea a Sfântului Ioan, când normele pălesc și izbucnește în dans și petrecere orgiasmul străvechi. Noaptea vrăjită a miezului de vară, a ielelor și Sânzienelor (când se petrece și *Visul...* shakespearian și *Domnișoara Lulia* de Strindberg) dezlănțuie cele mai mari nebunii și dă imbold nestăvilit năzuințelor, patimilor, nesăbuițelor de tot felul. Acesta e momentul în care, instigați întruna de *Emilia*, nevolnicii urmași pregătesc încă o tentativă de a-l suprima pe șeful discreționar al clanului Aguayo ce se încapătănează să supraviețuiască într-o nesfârșită agonie.

Urându-se și disprețuindu-se reciproc, suspendați între un trecut dezonorant și un viitor nesigur, eroii sunt priponiți

în același vis al emancipării, ratând constant șansa de a se elibera. Sudați prin slăbiciuni și turpitudini, se zbat într-o promiscuitate morală și într-o precaritate financiară consimțite vreme de un sfert de secol, doar pentru himera mereu amânată de a pune mâna pe averea celor care le-ar înlesni un trai îndestulător, visat de fiecare în parte, doar pentru sine. Opresiv și cinic o viață întreagă, bătrânul Aguayo se încapătănează să trăiască, totuși, continuând să-i țină captivi în cercul propriilor lor iluzii și jucându-le un ultim renghi prin a-i dezmoșteni.

Spectacol de actori în primul rând – ceea ce implică și meritele, și riscurile lui – *Cimitirul păsărilor* de la Teatrul Mic are în fruntea afișului un cuplu redutabil: Olga Tudorache și Mitică Popescu, secundat de un grup de actori formați alături de cei doi maestri. Absolvent de câțiva ani (vreo doi, dacă nu mă înșel) al secției de regie a U.A.T.C. București, tânărul Nicolov Perveli Vili colaborează astfel cu o trupă omogenă (Adriana Șchiopu, Mihai Bica, Angela Munteanu fiind foști studenți ai Olgăi Tudorache), asigurându-și nu doar unitatea interpretativă, ci și transferul benefic al unei experiențe stanislavskiene și moderne a apropierei personajului. Dacă această împrejurare constituie o șansă extraordinară pentru formarea unui tânăr regizor, ea incumbă și riscul de a fi copleșită de individualitățile creatoare, „înghițit” de actori. Spectacolul e lipsit de acel arierplan magic al semnificațiilor ce derivă din capacitatea (și autoritatea) regizorală care îi obligă pe

actori să se autodepășească și le deschide energiile sugestive secunde. Actorii continuă să fie interesanți ca personalități separate, și chiar ca eroi, sinteza situațiilor nu deține însă acel declic magnetic copleșitor, capabil să producă cutremur emoțional.

Olga Tudorache are vervă (în *Emilia*) și acea recunoscută capacitate de a umple scena, chiar dacă neinvestindu-se, parcă, deplin în eroină. Ea creează o lady Macbeth de provincie cicălitoare și avară, pierzându-se în vorbărie, dar singura capabilă cu adevărat de crimă. În veșnica obsesie a frustrării maritale, își varsă refulările în agresiune verbală și reproșuri, asaltându-l fără încetare pe *Deogracias*, soțul nevolnic și depersonalizat. Mitică Popescu își construiește personajul cu inconfundabilul său comic al imobilității, imperturbabil și sec, surprinzându-l în mici tertipuri, terorizat să renunțe la puținele lui plăceri – jocurile, fumatul, ronțăitul floricelelor – și despăgubindu-se prin ciupituri libidinoase și acuplări ilicite. Scilfosit și ciudat, chinuit de o homosexualitate neîmplinită și obidită – încercând să se apere de o nevastă necioplită și vulgară ce îl sfidează cu amorurile ei, căreia Adriana Șchiopu (*Martina*) îi dă chip cu înverșunare temperamentală și năduf – *Nicodemo Aguayo* e conceput de Dan Condurache în tonul dual al râsului-plâns, ridicol și înduioșător, nesigur și fantast, estet din nevoință și disperare. Caricatura schimbă mereu masca tragică cu cea descalificatoare și ilară.

Mereu de față, adesea nevăzută de ceilalți, ingenua *Laria* e în interpretarea debutantei Angela Munteanu o sensibilitate fragilă și o prezență credibilă. Chipeșul *Miguel* însă nu are în Mihai Bica – prea țeapăn și monocord – nici farmecul învăluitor și lipsit de scrupule al donjuanului, nici autoritatea virilă incontestabilă care l-ar putea face reeditarea fascinantă a Bătrânului, planta robustă răsărită din vechile lui aventuri de faun insașiabil. Nimic personal în scenografia lui Nicolae Mihăilă: cunoscutul decor al camerei de zi, cu un cat superior, construit frontal și simetric, în raport cu care scara din mijloc poate figura o cruce. Decorul ocupă o (prea) mare parte din spațiu, împingând mult spre avanscenă aria de joc, ceea ce determină o mișcare liniară, fără adâncime. În spate, în semiobscuritate, se bănuiesc vitrinele cu păsări împăiate, fără a constitui acel contrapunct simbolic, apt a revela existențele mortificate ale eroilor.

Corect și ponderat, spectacolul Teatrului Mic reconstituie agale, într-un ton mediu, bătrânicos, biografia, motivațiile, profilul uman și patologia morală a personajelor, degajând o stăruitoare impresie de déjà-vu, atenuată însă de farmecul actorilor.

Teatrul Mic – Cimitirul păsărilor de Antonio Gala. Traducerea: Alina Cambir. Regia: Nicolov Perveli Vili. Asistent de regie: Costin Manoliu. Scenografia: Nicolae Mihăilă. Distribuția: Olga Tudorache, Adriana Șchiopu, Mitică Popescu, Dan Condurache, Mihai Bica, Angela Munteanu. Data premierei: 20 mai 2000.